

PROGRAME
de
Pedagogie și elemente de psihologia copilului
Învățători/Institutori

(definitivat și gradul didactic II)

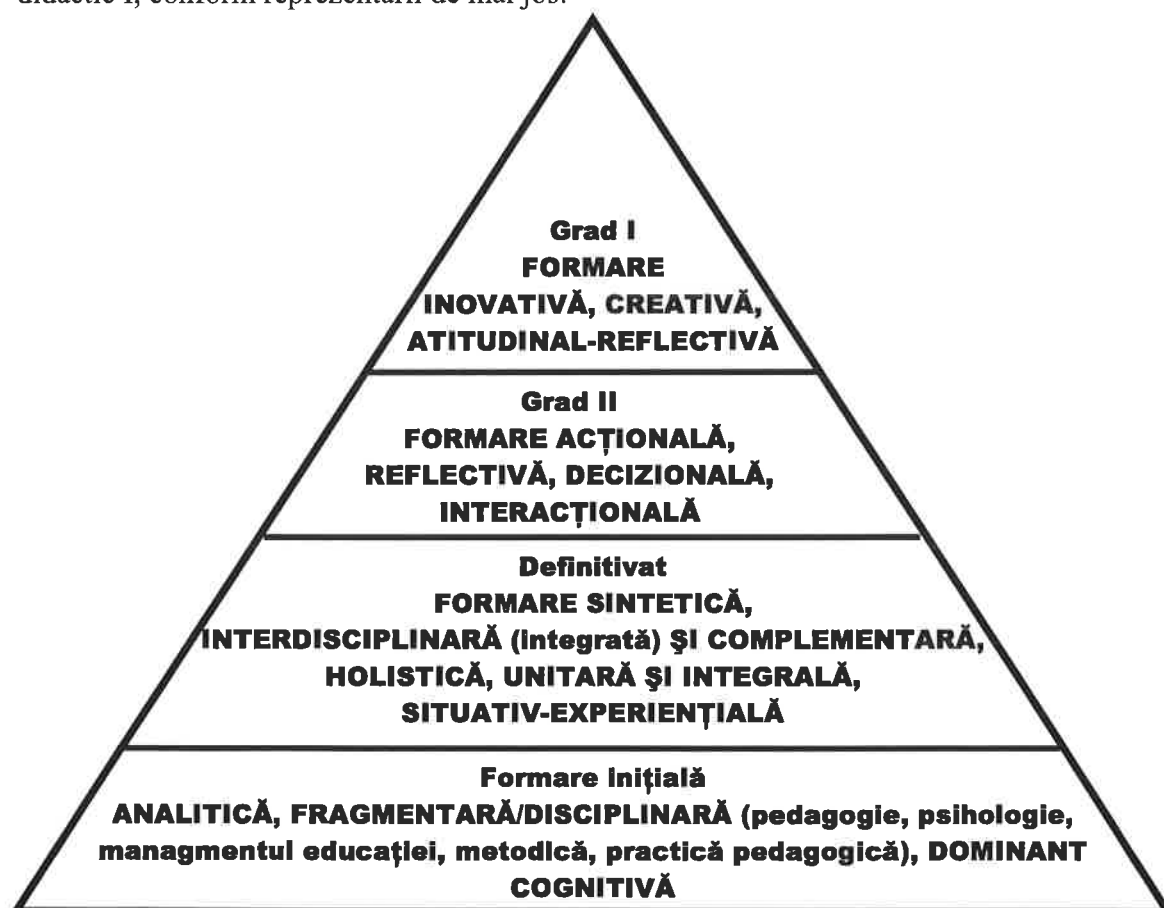
Proiect elaborat în cadrul întâlnirii de la Bușteni
13/15 iunie 2007

Grup de lucru:
prof.univ.dr. Marin Manolescu,
prof.univ. dr. Florea Voiculescu,
prof.univ.dr.Gabriel Albu,
conf.univ.dr. Liliana Ezechil
conf.univ.dr. Viorel Ionel

I. NOTĂ DE PREZENTARE

1.1. Aceste programe se adresează învățătorilor și institutorilor cu specializarea învățământ primar care s-au înscris și vor susține examenul de definitivare și gradul didactic II în învățământ

1.2. Programele au fost concepute și elaborate urmărindu-se ideea creșterii progresive a complexității conținuturilor și a competențelor, precum și ideea diversificării și diferențierii acestora prin trecerea de la definitivat la gradul II. Se asigură, astfel, o abordare coerentă a evoluției în cariera didactică a învățătorilor și institutorilor din învățământul primar, de la formarea inițială până la obținerea gradului didactic I, conform reprezentării de mai jos:

II. PRINCIPII CE STAU LA BAZA ELABORĂRII PROGRAMELOR:

- A. Principiul *continuității* formării inițiale și continue, realizat prin definitivat, grade didactice, perfecționare, alte forme de activități specifice.
- B. Principiul *coerenței* modular-tematice a programei, asigurat prin articularea proiectării ei, prin modul de elaborare a competențelor generale și specifice, prin modul de selectare a conținuturilor ce vor face obiectul evaluărilor vizate, prin diversitatea formelor și a strategiilor evaluative sugerate pentru a fi utilizate în contextul acestor examinări.
- C. Principiul *adecvării* și *armonizării* finalităților și a conținuturilor învățământului primar românesc cu direcțiile și spiritul schimbărilor din societate.
- D. Principiul *optimizării* și *inovării* activității în învățământul primar prin asimilarea celor mai noi achiziții din științele educației și din științele conexe.
- E. Principiul *corelării* profilului de competență al învățătorului și institutorului cu modelul european al educatorului.

III. ROLURI ȘI COMPETENȚE ALE ÎNVĂȚĂTORULUI ȘI INSTITUTORULUI DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

3.1. Roluri

- 3.1.1. *Facilitează* realizarea proceselor de învățare, stabilirea de relații interpersonale, procesul de „adaptare la” și „integrare în” mediul școlar.
- 3.1.2. *Provoacă, incită, stimulează, încurajează, impulsionează, antrenează, animă* elevii pentru a participa efectiv la desfășurarea activităților instructiv-educative propuse/oferte de către educator (în spiritul pedagogiei centrate pe elev).
- 3.1.3. *Ghidează/orientează* procesele educative și ale dezvoltării personalității elevilor într-un sens mereu ascendent, optimizator.
- 3.1.4. *Gestionează* situațiile educative astfel încât scopurile instructiv-educative vizate să fie atinse.
- 3.1.5. *Consiliază* elevii pe durata desfășurării procesului educațional, oferindu-le sprijin în procesul dezvoltării personale și pentru valorificarea optimă a potențialului de care dispun.
- 3.1.6. *Analizează, observă, monitorizează, evaluează și reglează* diferitele situații educative din mers sau în anumite momente de bilanț, pentru asigurarea unui învățământ de calitate, încununat de succes.
- 3.1.7. *Comunică* în mod eficient cu elevii, cu colegii, cu părinții, cu instituțiile implicate în realizarea procesului educațional, cu partenerii constanți sau ocazionali interesați de activitățile pe care le realizează împreună cu elevii.
- 3.1.8. *Moderează, negociază* relațiile cu caracter interpersonal (atât cele din sfera activităților profesionale cât și cele din sfera activităților cotidiene) în sensul eliminării diferitelor surse de conflict ce pot afecta buna desfășurare a procesului educațional.

- 3.1.9. *Promovează* valorile asociate realizării unui învățământ de calitate, în conformitate cu politicile educaționale interne și în acord cu cele elaborate și popularizate la nivel european.

3.2. Competențe generale și specifice*

- 3.2.1. Competențe psihopedagogice
- 3.2.2. Competențe didactico-metodologice
- 3.2.3. Competențe de comunicare și relaționare
- 3.2.4. Competențe de organizare și conducere a clasei de elevi
- 3.2.5. Competențe de evaluare a activității didactice și a diferitelor situații educative
- 3.2.6. Competențe reflective, critice (metacognitive) și de inovare a practicilor educaționale
- 3.2.7. Competențe de inițiere și promovare a parteneriatului școală-comunitate locală
- 3.2.8. Competențe de promovare a valorilor europene

*Competențele au fost elaborate prin corelarea și combinarea standardelor naționale ale profesiei de învățător, institutor învățământ primar cu competențele definite prin modelul european al educatorului (elaborat de către The European Network on Teacher Education Policies). Fiecare dintre tipurile de competențe menționate sunt abordabile din perspectiva următoarelor dimensiuni: cognitivă, procedural-aplicativă, atitudinală.

IV. TEME PENTRU DEFINITIVAT

I. EDUCAȚIA ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII. DIMENSIUNEA EUROPEANĂ A EDUCAȚIEI

1. Educația în societatea cunoașterii. Impactul educației asupra dezvoltării sociale durabile:

- a. Educația ca resursă a dezvoltării sociale și ca investiție în capitalul uman.
- b. Educația la intersecția contextelor locale, regionale, naționale, europene și mondiale.
- c. Globalizarea în educație, moduri de manifestare, consecințe.
- d. Ciclul de bază al educației – fundament al întregului edificiu educațional.

2. Calitatea educației – reper fundamental al dezvoltării proceselor/sistemelor educaționale:

- a. Conceptul de calitate în educație; domenii criterii și standarde de evaluare a calității educației (capacitatea instituțională, eficacitatea educațională, managementul calității).

- b. Managementul calității la nivelul organizației (instituției) școlare și al procesului de învățământ; rezultatele învățării – reperul fundamental al evaluării și asigurării calității.
- c. Proceduri de monitorizare și evaluare periodică a calității programelor de studii.

3. Domenii și modalități educaționale reprezentative:

- a. Domeniile educației integrale: intelectuală, morală, estetică, fizică, tehnologică.
- b. Noile educații: ecologică, pentru sănătate, interculturală, nutrițională, antidrog etc.
- c. Modalitățile educației pe axa formal-nonformal-informal. Interacțiuni și interferențe.

II. EDUCAȚIA ȘI DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII. EDUCABILITATEA

1. Conceptul de personalitate. Teorii, modele, abordări:

- a. Idiografic și nomotetic în caracterizarea personalității;
- b. Modalități de abordare a personalității (psihanalică, factorială, behavioristă, umanistă, cognitivă, structural-sistemică).

2. Structura și dinamica personalității. Componente și interacțiuni:

- a. Temperamentul; tipologiile și portretele temperamentale;
- b. Aptitudinile; înăscut și dobândit în formarea aptitudinilor; tipologia aptitudinilor.
- c. Caracterul; tipologia atitudinilor; modele ale structurii caracteriale;
- d. Creativitatea – dimensiune a personalității;
- e. Personalitatea din perspectivă psihosocială; noțiunile de statut și rol.

3. Dezvoltarea personalității:

- a. Conceptul de dezvoltare și procesele implicate (creștere, maturizare, dezvoltare);
- b. Dimensiunile dezvoltării personalității (fizică, psihică, socială) și interacțiunea lor;
- c. Stabilirea nivelului dezvoltării psihice a copilului la intrarea în școală.

4. Caracteristicile dezvoltării personalității copilului:

- a. Abordări privind dezvoltarea copilului (teoria învățării sociale, teoria psihanalică, teoria structuralistă, abordarea socio-cognitivă);
- b. Stadiabilitatea și stadiile dezvoltării psihice în copilărie;
- c. Profilul și evoluția personalității copilului la vârsta școlară mică.

5. Factorii dezvoltării personalității și interacțiunea lor:

- a. Ereditatea; specificul și dinamica influențelor ereditare în copilărie.
- b. Mediul social; tipurile influențelor de mediu (spontane-dirijate, formale-informale, pozitive-negative, convergente-divergente).
- c. Educația – factor determinant al dezvoltării personalității copilului; caracteristicile influențelor educaționale (cu aplicații pentru educația primară).
- d. Eul propriu

6. Educabilitatea. Concept, teorii și semnificație psihopedagogică:

- a. Conceptul de educabilitate și semnificația sa psihopedagogică.

- b. Teorii privind educabilitatea ființei umane (ereditaristă, ambientalistă, teoria dublei determinări).
- c. Posibilități și limite ale educației în raport cu factorii dezvoltării.

III. FINALITĂȚILE EDUCAȚIEI. IDEALURILE, SCOPURILE ȘI OBIECTIVELE EDUCAȚIONALE

1. Conceptul și categoriile de finalități ale educației

- a. Finalitățile educației – un concept pedagogic integrator.
- b. Idealul/idealurile educaționale; schiță istorică a idealurilor educației (Antichitatea, Evul Mediu european, Renașterea, Epoca modernă, Epoca contemporană).
- c. Scopurile educației.
- d. Obiectivele educaționale.

2. Taxonomia finalităților/obiectivelor educaționale:

- a. Conceptul și necesitatea taxonomiei finalităților/obiectivelor educației
- b. Taxonomii organizate pe niveluri de generalitate (general, intermediar, specific); obiective cadru, obiective de referință, obiective concrete.
- c. Taxonomii organizate pe domenii (cognitiv, afectiv-atitudinal, psihomotor).

3. Operaționalizarea obiectivelor educaționale:

- a. Conceptul de obiectiv operațional; semnificația și necesitatea operaționalizării.
- b. Proceduri de operaționalizare; aplicații pentru învățământul primar.
- c. Pedagogia prin obiective și centrarea pe competențe: similitudini și deosebiri, valori și limite.

IV. TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUM-ULUI

1. Conceptul de curriculum. Evoluție și sens:

- a. Originile și etapele evoluției curriculum-ului (tradițională, modernă, postmodernă).
- b. Conceptualizarea curriculum-ului: planul structural, planul procesual și planul produsului.
- c. Curriculum în sens larg și curriculum în sens restrâns.

2. Structuri și tipologii curriculare

- a. Core curriculum-ul și variantele sale (central, nucleu, de bază, comun, obligatoriu).
- b. Curriculum-ul diferențiat; variante de diferențiere curriculară (ca metodologie a învățării, ca nivel, prin aprofundare, prin extensiune, prin personalizare).
- c. Curriculum nucleu și curriculum la decizia școlii; principii și condiții de alegere a variantelor de curriculum la decizia școlii; aplicații pentru învățământul primar.
- d. Alte delimitări semnificative în tipologia curriculară (curriculum formal/nonformal/informal, curriculum predat/învățat, curriculum explicit/implicit, curriculum ascuns).

3. Proiectarea, implementarea și evaluarea curriculum-ului:

- a. Reperele structurale și procesuale ale proiectării curriculare (finalitățile, conținuturile, timpul de instruire/învățare, strategiile de instruire, strategiile de evaluare).
- b. Principiile, normele și procesul proiectării curriculare.
- c. Produsele curriculare principale (plan de învățământ, programe, manuale) și auxiliare (ghiduri, suporturi multimedia, soft-uri educaționale ș.a.).

V. ÎNVĂȚAREA ȘCOLARĂ.

ORIENTĂRI CONTEMPORANE ÎN TEORIA ȘI PRACTICA ÎNVĂȚĂRII ȘCOLARE

1. Conceptul de învățare:

- a. Învățarea, în general și învățarea școlară, în particular; caracteristicile învățării școlare.
- b. Forme (tipuri) ale învățării; semnificația psihopedagogică a ierarhiei formelor învățării.
- c. Condițiile interne și condițiile externe ale învățării; interacțiuni.
- d. Particularități ale învățării la vârsta școlară mică.

2. Modele ale învățării:

- a. Modele asociaționiste ale învățării (condiționarea clasică, învățarea prin încercare și eroare, condiționarea operantă).
- b. Modelul învățării sociale.
- c. Modele constructiviste ale învățării.
- d. Modele cognitive ale învățării.
- e. Corespondențe și analogii între modelele învățării și modelele instruirii; aplicații pentru învățământul primar.

3. Spațiul afectiv al învățării

- a. Conceptul de afectivitate;
- b. Caracteristicile proceselor afective;
- c. Funcțiile proceselor afective;
- e. Formele de manifestare ale proceselor afective;
- f. Stările afective și calitatea învățării.

4. Motivația învățării școlare:

- a. Noțiunea de motivație; locul motivației în arhitectura sistemului psihic.
- b. Abordarea ierarhică a trebuințelor; piramida trebuințelor și semnificația sa pedagogică.
- c. Formele motivației învățării școlare (extrinsecă-intrinsecă, cognitivă-afectivă, pozitivă-negativă); analiză comparativă a productivității formelor motivației pentru învățarea școlară.
- d. Motivația și performanța școlară; submotivare, supramotivare, optimum motivațional.
- e. Particularități ale motivației învățării la vârsta școlară mică.

- f. Strategii de stimulare și valorificare a motivației favorabile învățării școlare.

5. Dificultățile în învățare. Orientări în psihopedagogia elevilor cu cerințe educative speciale:

- a. Factori, tipuri și moduri de manifestare ale dificultăților în învățarea școlară.
- b. Dificultățile în învățare și cerințele educative speciale. Particularități psiho-sociale ale elevilor (copiilor) cu cerințe educative speciale.
- c. Evaluarea complexă a elevilor cu cerințe educative speciale (medicală, psihologică, educațională, socială).
- d. Școala incluzivă și instruirea diferențiată la nivelul învățământului primar. Modele și forme de integrare școlară a copiilor cu cerințe educative speciale.

6. Problematica psihopedagogică a succesului/insuccesului școlar:

- a. Conceptele de succes/insucces școlar.
- b. Factorii succesului/insuccesului școlar.
- c. Modalități de prevenire și înlăturare a insuccesului școlar / de stimulare și favorizare a succesului școlar.

VI. PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT.

TEORIA, METODOLOGIA ȘI TEHNOLOGIA INSTRUIRII ȘI EVALUĂRII

1. Procesul de învățământ. Concept, abordări, modele:

- a. Conceptul de proces de învățământ; abordarea structurală și abordarea procesuală.
- b. Dimensiuni și caracteristici ale procesului de învățământ.
- c. Modele ale procesului de învățământ: modelul sistemic, modelul interactiv, modelul comunicațional; alte modele (informațional, cibernetic, al câmpului educațional, al situațiilor de instruire).
- d. Normativitate în procesul de învățământ; sistemul principiilor didactice, aplicații.
- e. Particularități ale procesului de învățământ în ciclul primar.

2. Predarea. Orientări contemporane în teoria și practica predării:

- a. Conceptul de predare; interacțiunea predare – învățare – evaluare.
- b. Strategii și stiluri de predare.
- c. Particularități ale predării în învățământul primar.
- d. Orientări contemporane în teoria și practica predării (predarea creativă, predarea interactivă, predarea centrată pe elev, predarea reflectivă, predarea în team-teaching).

3. Instruirea. Teorie, metodologie, tehnologie:

- a. Delimitări conceptuale: învățare și instruire, metodă, metodologie, metodică, tehnologie.
- b. Modele ale instruirii; sisteme de instruire alternative și complementare.
- c. Metodele de învățământ; concept, tipuri, sistem; aplicații în învățământul primar.
- d. Strategiile de instruire; concept, tipuri, elaborare (cu aplicații pentru învățământul primar).
- e. Moduri de organizare a instruirii (frontal, grupal, individual); lecția ca modalitate de bază a organizării procesului de învățământ, tipuri de lecții; modalități de organizare alternative.
- f. Instruirea asistată de calculator; ipostaze ale utilizării calculatorului în cadrul

instruirii asistate (ca auxiliar al profesorului, ca mediator/tutore al elevului etc.).

4. Proiectarea pedagogică a activităților de instruire:

- a. Conceptul de proiectare a instruirii; funcțiile proiectării pedagogice (anticipare, orientare, organizare, dirijare, reglare și autoreglare, decizie, inovare).
- b. Etapele proiectării pedagogice (analiza nevoilor și a resurselor, definirea obiectivelor, selecția și structurarea conținuturilor, stabilirea strategiilor optime de acțiune, stabilirea criteriilor și instrumentelor de evaluare).
- c. Forme și niveluri ale proiectării: pe axă temporală (ciclu, an școlar, semestru, săptămână, oră), pe axă structurală (arie curriculară, disciplină de învățământ, temă, subiect).
- d. Proiectarea pe unități de învățare și proiectarea lecției. Aplicații pentru învățământul primar.

5. Teoria și practica evaluării școlare:

- a. Conceptul de evaluare școlară; delimitări terminologice: evaluare, măsurare, apreciere.
- b. Componentele evaluării: obiectul evaluării, obiectivele, sistemul de criterii (etalonul) de evaluare, tehnicile de evaluare, regulile de atribuire a valorilor (calificativelor, notelor).
- c. Metodologia pedagogică a evaluării (metode, tehnici și instrumente de evaluare).
- d. Tipurile de evaluare: inițială-continuă-finală, formativă-sumativă, diagnostică-predictivă, normativă-criterială.
- e. Erorile de evaluare; moduri de manifestare (efectul halo și stereotipiile, efectul de contrast și eroarea proximității, ecuația personală și efectul de similaritate, eroarea tendinței centrale și a restrângerii de rang); modalități de cunoaștere, control și înlăturare a erorilor de evaluare.
- f. Particularități ale evaluării în învățământul primar.

VII. RELAȚII ȘI INTERACȚIUNI EDUCAȚIONALE. ABORDAREA PSIHOSOCIALĂ A EDUCAȚIEI ȘCOLARE. MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVI

1. Clasa de elevi ca grup social:

- a. Noțiunea de grup social; tipuri de grupuri; particularitățile grupului de copii;
- b. Particularitățile clasei de elevi ca grup social educațional; aplicații pentru ciclul primar.
- c. Structuri și interacțiuni formale și informale în grupul de copii.
- d. Relații și interacțiuni cu valențe educative în clasa de elevi (cooperare și competiție, relații de intercunoaștere și relații socio-afective, relațiile de autoritate, normele de grup și conformismul în clasă); climatul psihosocial în clasa de elevi și valențele sale educative.

2. Comunicarea și relațiile de comunicare pedagogică:

- a. Structura și procesualitatea comunicării (emiterea, receptarea, mesajul, calea de transmitere, ambianța, feed-back-ul).
- b. Tipuri de comunicare (intrapersonală, interpersonală, de grup, publică, de masă).

- c. Formele comunicării (verbală-paraverbală-nonverbală, directivă-nondirectivă, directă-mediată).
- d. Comunicare educațională și comunicare didactică.
- e. Comunicarea informativă și comunicarea persuasivă.
- f. Factorii și condițiile comunicării didactice eficiente. Bariere sau/și blocaje în comunicarea didactică.

3. Managementul clasei de elevi:

- a. Delimitări conceptuale: management general, management educațional, managementul instituției/organizației școlare, managementul clasei de elevi.
- b. Clasa de elevi ca organizație; natura managerială a rolurilor și funcțiilor învățătorului.
- c. Argumente pentru managementul clasei de elevi: organizaționale, epistemice, istorice, sociologice, psihologice, manageriale.
- d. Dimensiunile managementului clasei de elevi: ergonomică, psihologică, socială, normativă, operațională, inovatoare.
- e. Managementul clasei de elevi și disciplina.
- f. Consecințele negative ale unui management defectuos al clasei de elevi.
- g. Situațiile conflictuale/de criză educațională în clasa de elevi; stiluri, strategii, tehnici de intervenție a învățătorului în situații de criză educațională.

4. Personalitatea învățătorului:

- a. Profilul profesional al învățătorului/institutorului. Competențele profesionale de bază.
- b. Structura personalității învățătorului.
- c. Rolurile manageriale de bază ale învățătorului: planificarea, organizarea, controlul, îndrumarea, evaluarea, consilierea, decizia educațională.
- d. Norme deontologice ale profesiei didactice.

5. Consilierea și asistența psihopedagogică în școală:

- a. Consilierea școlarului mic în procesul adaptării școlare.
- b. Consilierea diferențiată/personalizată a copiilor cu cerințe educative speciale și a copiilor capabili de performanțe superioare.
- c. Consilierea familiei.
- d. Asistența psihopedagogică în școală: funcții, obiective, conținuturi, metodologie, cadrul instituțional (centre, cabinete, încadrare cu specialiști).

V. TEME PENTRU GRADUL II

I. EDUCAȚIA ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII. DIMENSIUNEA EUROPEANĂ A EDUCAȚIEI

1. Educația în societatea cunoașterii. Impactul educației asupra dezvoltării sociale durabile:

- a. Educația ca resursă a dezvoltării sociale și ca investiție în capitalul uman.

b. Educația la intersecția contextelor locale, regionale, naționale, europene și mondiale.

c. Globalizarea în educație, moduri de manifestare, consecințe.

d. Ciclul de bază al educației – fundament al întregului edificiu educațional.

2. Reconstrucția europeană a educației. Cadrul european al calificărilor (EQF).

a. Principiile EQF (*European Qualifications Framework*): învățarea de-a lungul întregii vieți, centrarea pe rezultatele învățării, asigurarea calității, validarea învățării nonformale și informale, orientare și consiliere).

b. Nivelurile de referință pentru rezultatele învățării. Locul ciclului de bază al educației și al învățământului primar în piramida nivelurilor EQF.

c. Competențele cheie ale educației europene: comunicarea în limba maternă; comunicarea într-o altă limbă (de largă circulație); competențe de bază în matematică, știință și tehnologie; competențe digitale, competența de a învăța să înveți, competențe interpersonale și civice, sensibilizare la cultură; spirit antreprenorial.

3. Calitatea educației – reper fundamental al dezvoltării proceselor/sistemelor educaționale:

a. Conceptul de calitate în educație; domenii criterii și standarde de evaluare a calității educației (capacitatea instituțională, eficacitatea educațională, managementul calității).

b. Managementul calității la nivelul organizației (instituției) școlare și al procesului de învățământ; rezultatele învățării – reperul fundamental al evaluării și asigurării calității.

c. Proceduri de monitorizare și evaluare periodică a calității programelor de studii.

4. Domenii și modalități educaționale reprezentative:

a. Domeniile educației integrale: intelectuală, morală, estetică, fizică, tehnologică.

b. Noile educații: ecologică, pentru sănătate, nutrițională, antidrog, interculturală, pentru pace și democrație, pentru cetățenie europeană etc.

c. Modalitățile educației pe axa formal-nonformal-informal. Interacțiuni și interferențe.

5. Educația permanentă – educația de-a lungul întregii vieți:

a. Originile educației permanente – educația adulților.

b. Educația permanentă ca paradigmă pedagogică integrativă.

c. Educație/formare inițială și educație/formare continuă.

d. Ciclul de bază al educației în contextul educației permanente.

II. EDUCAȚIA ȘI DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII. EDUCABILITATEA

1. Conceptul de personalitate. Teorii, modele, abordări:

a. Idiografic și nomotetic în caracterizarea personalității;

b. Modalități de abordare a personalității (psihanalitică, factorială, behavioristă, umanistă, cognitivă, structural-sistemică).

2. Structura și dinamica personalității. Componente și interacțiuni:

- a. Temperamentul; tipologiile și portretele temperamentale;
 - b. Aptitudinile; înăscut și dobândit în formarea aptitudinilor; tipologia aptitudinilor.
 - c. Caracterul; tipologia atitudinilor; modele ale structurii caracteriale; profilul caracterial;
 - d. Creativitatea – dimensiune a personalității;
 - e. Personalitatea din perspectivă psihosocială; noțiunile de statut și rol.
- 3. Dezvoltarea personalității:**
- a. Conceptul de dezvoltare și procesele implicate (creștere, maturizare, dezvoltare);
 - b. Dimensiunile dezvoltării personalității (fizică, psihică, socială) și interacțiunea lor;
 - c. Formarea/ dezvoltarea personalității copilului - obiectiv fundamental al educației de bază.
- 4. Caracteristicile dezvoltării personalității copilului:**
- a. Abordări privind dezvoltarea copilului (teoria învățării sociale, teoria psihanalitică, teoria structuralistă, abordarea socio-cognitivă);
 - b. Stadiilitatea și stadiile dezvoltării psihice în copilărie;
 - c. Profilul și evoluția personalității copilului la vârsta școlară mică.
 - d. Fenomenul de accelerație - abordare critică.
- 5. Factorii dezvoltării personalității și interacțiunea lor:**
- a. Ereditatea; specificul și dinamica influențelor ereditare în copilărie.
 - b. Mediul social; tipurile influențelor de mediu (spontane-dirijate, formale-informale, pozitive-negative, convergente-divergente).
 - c. Educația – factor determinant al dezvoltării personalității copilului; caracteristicile influențelor educaționale (cu aplicații pentru educația primară).
 - d. Eul propriu.
- 6. Educabilitatea. Concept, teorii și semnificație psihopedagogică:**
- a. Conceptul de educabilitate și semnificația sa psihopedagogică.
 - b. Teorii privind educabilitatea ființei umane (ereditaristă, ambientalistă, teoria dublei determinări).
 - c. Posibilități și limite ale educației în raport cu factorii dezvoltării.

III. FINALITĂȚILE EDUCAȚIEI. IDEALURILE, SCOPURILE ȘI OBIECTIVELE EDUCAȚIONALE

- 1. Conceptul și categoriile de finalități ale educației**
- a. Finalitățile educației – un concept pedagogic integrator.
 - b. Idealul/idealurile educaționale; schiță istorică a idealurilor educației (Antichitatea, Evul Mediu european, Renașterea, Epoca modernă, Epoca contemporană).
 - c. Scopurile educației.
 - d. Obiectivele educaționale.
 - e. Obiectivele pedagogice ca obstacole psihologice.
- 2. Taxonomia finalităților/obiectivelor educaționale:**
- a. Conceptul și necesitatea taxonomiei finalităților/obiectivelor educației

- b. Taxonomii organizate pe niveluri de generalitate (general, intermediar, specific).
- c. Taxonomii organizate pe domenii (cognitiv, afectiv-atitudinal, psihomotor).

3. Operaționalizarea obiectivelor educaționale:

- a. Conceptul de obiectiv operațional; semnificația și necesitatea operaționalizării.
- b. Proceduri de operaționalizare; aplicații pentru învățământul primar.
- c. Pedagogia prin obiective și centrarea pe competențe: similitudini și deosebiri, valori și limite.

IV. TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUM-ULUI

1. Conceptul de curriculum. Evoluție și sens:

- a. Originile și etapele evoluției curriculum-ului (tradițională, modernă, postmodernă).
- b. Conceptualizarea curriculum-ului: planul structural, planul procesual și planul produsului.
- c. Curriculum în sens larg și curriculum în sens restrâns.

2. Structuri și tipologii curriculare

- a. Core curriculum-ul și variantele sale (central, nucleu, de bază, comun, obligatoriu).
- b. Curriculum-ul diferențiat; variante de diferențiere curriculară (ca metodologie a învățării, ca nivel, prin aprofundare, prin extensiune, prin personalizare).
- c. Curriculum nucleu și curriculum la decizia școlii; principii și condiții de alegere a variantelor de curriculum la decizia școlii; aplicații pentru învățământul primar.
- d. Alte delimitări semnificative în tipologia curriculară (curriculum formal/nonformal/informal, curriculum predat/învățat, curriculum explicit/implicit, curriculum ascuns).

3. Proiectarea, implementarea și evaluarea curriculum-ului:

- a. Reperele structurale și procesuale ale proiectării curriculare (finalitățile, conținuturile, timpul de instruire/învățare, strategiile de instruire, strategiile de evaluare).
- b. Principiile, normele și procesul proiectării curriculare.
- c. Produsele curriculare principale (plan de învățământ, programe, manuale) și auxiliare (ghiduri, suporturi multimedia, soft-uri educaționale ș.a.).

V. ÎNVĂȚAREA ȘCOLARĂ.

ORIENTĂRI CONTEMPORANE ÎN TEORIA ȘI PRACTICA ÎNVĂȚĂRII ȘCOLARE

1. Conceptul de învățare:

- a. Învățarea, în general și învățarea școlară, în particular; caracteristicile învățării școlare.
- b. Forme (tipuri) ale învățării; semnificația psihopedagogică a ierarhiei formelor învățării.

- c. Condițiile interne și condițiile externe ale învățării; interacțiuni.
- d. Particularități ale învățării la vârstele școlare mică și mijlocie.

2. Modele ale învățării:

- a. Modele asociaționiste ale învățării (condiționarea clasică, învățarea prin încercare și eroare, condiționarea operantă).
- b. Modelul învățării sociale.
- c. Modele constructiviste ale învățării.
- d. Modele cognitive ale învățării.
- e. Modelele interacționiste: învățarea în colaborare, învățarea prin cooperare.
- f. Modelele acționale: *learning by doing* în variantele tradiționale și moderne.
- e. Corespondențe și analogii între modelele învățării și modelele instruirii; aplicații pentru învățământul primar.

3. Motivația învățării școlare:

- a. Noțiunea de motivație; locul motivației în arhitectura sistemului psihic.
- b. Abordarea ierarhică a trebuințelor; piramida trebuințelor și semnificația sa pedagogică.
- c. Abordarea cognitivă a motivației; coerența și atribuirea în context școlar.
- d. Formele motivației învățării școlare (extrinsecă-intrinsecă, cognitivă-afectivă, pozitivă-negativă); analiză comparativă a productivității formelor motivației pentru învățarea școlară.
- e. Motivația și performanța școlară; submotivare, supramotivare, optimum motivațional.
- f. Particularități ale motivației învățării la vârsta școlară mică și mijlocie.
- g. Strategii de stimulare și valorificare a motivației favorabile învățării școlare.

4. Spațiul afectiv al învățării

- a. Conceptul de afectivitate;
- b. Caracteristicile proceselor afective;
- c. Funcțiile proceselor afective;
- e. Formele de manifestare ale proceselor afective;
- f. stările afective și calitatea învățării.

5. Dificultățile în învățare. Orientări în psihopedagogia elevilor cu cerințe educative speciale:

- a. Factori, tipuri și moduri de manifestare ale dificultăților în învățarea școlară.
- b. Dificultățile în învățare și cerințele educative speciale. Particularități psiho-sociale ale elevilor (copiilor) cu cerințe educative speciale.
- c. Evaluarea complexă a elevilor cu cerințe educative speciale (medicală, psihologică, educațională, socială).
- d. Școala incluzivă și instruirea diferențiată la nivelul învățământului primar. Modele și forme de integrare școlară a copiilor cu cerințe educative speciale .

6. Problematica psihopedagogică a succesului/insuccesului școlar:

- a. Conceptele de succes/insucces școlar.
- b. Factorii succesului/insuccesului școlar.

- c. Modalități de prevenire și înlăturare a insuccesului școlar / de stimulare și favorizare a succesului școlar.

VI. PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT. TEORIA, METODOLOGIA ȘI TEHNOLOGIA INSTRUIRII ȘI EVALUĂRII

1. Procesul de învățământ. Concept, abordări, modele:

- a. Conceptul de proces de învățământ; abordarea structurală și abordarea procesuală.
- b. Dimensiuni și caracteristici ale procesului de învățământ.
- c. Modele ale procesului de învățământ: modelul sistemic, modelul interactiv, modelul comunicațional; alte modele (informațional, cibernetic, al câmpului educațional, al situațiilor de instruire).
- d. Normativitate în procesul de învățământ; sistemul principiilor didactice, aplicații.
- e. Particularități ale procesului de învățământ în ciclul primar.

2. Predarea. Orientări contemporane în teoria și practica predării:

- a. Conceptul de predare; interacțiunea predare – învățare – evaluare.
- b. Strategii și stiluri de predare.
- c. Particularități ale predării în învățământul primar.
- d. Orientări contemporane în teoria și practica predării (predarea creativă, predarea interactivă, predarea centrată pe elev, predarea reflectivă, predarea în team-teaching).

3. Instruirea. Teorie, metodologie, tehnologie:

- a. Delimitări conceptuale: învățare și instruire, metodă, metodologie, metodică, tehnologie.
- b. Modele ale instruirii; sisteme de instruire alternative și complementare.
- c. Metodele de învățământ; concept, tipuri, sistem; aplicații în învățământul primar.
- d. Strategiile de instruire; concept, tipuri, elaborare (cu aplicații pentru învățământul primar).
- e. Moduri de organizare a instruirii (frontal, grupal, individual); lecția ca modalitate de bază a organizării procesului de învățământ, tipuri de lecții; modalități de organizare alternative.
- f. Strategii de diferențiere a instruirii.
- g. Instruirea asistată de calculator; ipostaze ale utilizării calculatorului în cadrul instruirii asistate (ca auxiliar al profesorului, ca mediator/tutore al elevului etc.).

4. Proiectarea pedagogică a activităților de instruire:

- a. Conceptul de proiectare a instruirii; funcțiile proiectării pedagogice (anticipare, orientare, organizare, dirijare, reglare și autoreglare, decizie, inovare).
- b. Etapele proiectării pedagogice (analiza nevoilor și a resurselor, definirea obiectivelor, selecția și structurarea conținuturilor, stabilirea strategiilor optime de acțiune, stabilirea criteriilor și instrumentelor de evaluare).
- c. Forme și niveluri ale proiectării: pe axă temporală (ciclu, an școlar, semestru, săptămână, oră), pe axă structurală (arie curriculară, disciplină de învățământ, temă, subiect).

- d. Proiectarea pe unități de învățare și proiectarea lecției. Aplicații pentru învățământul primar.

5. Teoria și practica evaluării școlare:

- a. Conceptul de evaluare școlară; delimitări terminologice: evaluare, măsurare, apreciere.
- b. Componentele evaluării: obiectul evaluării, obiectivele, sistemul de criterii (etalonul) de evaluare, tehnicile de evaluare, regulile de atribuire a valorilor (calificativelor, notelor).
- c. Evaluarea în contextul interacțiunii cu predarea și învățarea; metodologia pedagogică a evaluării (metode, tehnici și instrumente de evaluare).
- d. Tipurile de evaluare: inițială-continuă-finală, formativă-sumativă, diagnostică-predictivă, normativă-criterială.
- e. Erorile de evaluare; moduri de manifestare (efectul halo și stereotipiile, efectul de contrast și eroarea proximității, ecuația personală și efectul de similaritate, eroarea tendinței centrale și a restrângerii de rang); modalități de cunoaștere, control și înlăturare a erorilor de evaluare.
- f. Particularități ale evaluării în învățământul primar.

VII. RELAȚII ȘI INTERACȚIUNI EDUCAȚIONALE. ABORDAREA PSIHOSOCIALĂ A EDUCAȚIEI ȘCOLARE. MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVI

1. Clasa de elevi ca grup social:

- a. Noțiunea de grup social; tipuri de grupuri; particularitățile grupului de copii;
- b. Particularitățile clasei de elevi ca grup social educațional; aplicații pentru ciclul primar.
- c. Structuri și interacțiuni formale și informale în grupul de copii.
- d. Relații și interacțiuni cu valențe educative în clasa de elevi (cooperare și competiție, relații de intercunoaștere și relații socio-afective, relațiile de autoritate, normele de grup și conformismul în clasă); climatul psihosocial în clasa de elevi și valențele sale educative.
- e. Învățătorul ca lider al grupului-clasă; stilurile de predare ca stiluri de conducere a grupului-clasă (autoritar, democratic, laissez-faire).
- f. Relația învățător-elev; interacțiunea educativă ca relație intersubiectivă.

2. Comunicarea și relațiile de comunicare pedagogică:

- a. Structura și procesualitatea comunicării (emiterea, receptarea, mesajul, calea de transmitere, ambianța, feed-back-ul).
- b. Tipuri de comunicare (intrapersonală, interpersonală, de grup, publică, de masă).
- c. Formele comunicării (verbală-paraverbală-nonverbală, directivă-nondirectivă, directă-mediată).
- d. Comunicare educațională și comunicare didactică.
- e. Comunicarea informativă și comunicarea persuasivă.

- f. Factorii și condițiile comunicării didactice eficiente. Bariere sau/și blocaje în comunicarea didactică.
- g. Stilul comunicativ al educatorului - particularități de manifestare.

3. Managementul clasei de elevi:

- a. Delimitări conceptuale: management general, management educațional, managementul instituției/organizației școlare, managementul clasei de elevi.
- b. Clasa de elevi ca organizație; natura managerială a rolurilor și funcțiilor învățătorului.
- c. Argumente pentru managementul clasei de elevi: organizaționale, epistemice, istorice, sociologice, psihologice, manageriale.
- d. Dimensiunile managementului clasei de elevi: ergonomică, psihologică, socială, normativă, operațională, inovatoare.
- e. Managementul clasei de elevi și disciplina.
- f. Consecințele negative ale unui management defectuos al clasei de elevi.
- g. Situațiile conflictuale/de criză educațională în clasa de elevi; stiluri, strategii, tehnici de intervenție a învățătorului în situații de criză educațională.

4. Personalitatea învățătorului:

- a. Profilul profesional al învățătorului/institutorului. Competențele profesionale de bază.
- b. Structura personalității învățătorului.
- c. Rolurile manageriale de bază ale învățătorului: planificarea, organizarea, controlul, îndrumarea, evaluarea, consilierea, decizia educațională.
- d. Norme deontologice ale profesiei didactice.

5. Consilierea și asistența psihopedagogică în școală:

- a. Consilierea școlarului mic în procesul adaptării școlare.
- b. Consilierea diferențiată/personalizată a copiilor cu cerințe educative speciale și a copiilor capabili de performanțe superioare.
- c. Consilierea familiei.
- d. Asistența psihopedagogică în școală: funcții, obiective, conținuturi, metodologie, cadrul instituțional (centre, cabinete, încadrare cu specialiști).

6. Educația școlară și parteneriatele școală – familie – comunitate:

- a. Parteneriatul cu familia (meseria de părinte, sprijinul elevilor în procesul învățării acasă).
- b. Parteneriatul cu comunitatea și autoritățile.
- c. Structura și condițiile programelor de parteneriat (comunicarea, voluntariatul, identificarea și asumarea problemelor, participarea la luarea deciziilor și cooperarea în procesul implementării, necesitatea planului de parteneriat ca document scris).

7. Managementul proiectelor de cercetare pedagogică:

- a. Sistemul metodelor de cercetare pedagogică.
- b. Tipuri fundamentale de cercetare: fundamentală/aplicativă, transversală/longitudinală, cantitativă/calitativă, constatativă/experimentală.

- c. Elaborare proiectului de cercetare: alegerea și definirea temei, operaționalizarea conceptelor, alegerea și analiza indicatorilor, construirea instrumentelor, eșantionarea, planificarea etapelor cercetării.
- d. Metoda observației; cerințe; tipuri de observație (structurată, participativă)
- e. Metoda experimentală; structură, cerințe, tipuri de experimente; variabilele, grupurile și etapele experimentului; planul experimental și controlul variabilelor
- f. Metoda sociometrică; chestionarul (testul) sociometric, sociograma, indicatorii sociometrici.
- g. Metoda anchetei; chestionarul, interviul.
- h. Testul și probele de cunoștințe; caracteristici, tipuri de teste; elaborarea și utilizarea probelor de cunoștințe.
- i. Întocmirea raportului de cercetare; valorificarea practică a rezultatelor cercetării.

Bibliografie generală – Autori români, în limba română

1. Albu, G. (2001), *Mecanisme psihopedagogice ale evaluării școlare*, Ed. Universității din Ploiești
2. Albu, G. (2005), *O psihologie a educației*, Institutul European, Iași
3. Albu, G. (2005), *Repere pentru o concepție umanistă asupra educației*, Ed. Paralela 45, Pitești
4. Bârlogeanu, L. (coord.) (2005), *Identitate și globalizare*, Ed. Humanitas Educațional, București
5. Bîrzea, C. (coord.) (2001), *Învățarea permanentă – prioritate a politicii educaționale din România*, ISE București
6. Bîrzea, C. (1995), *Arta și știința educației*, EDP, București
7. Bocoș, M. (2002), *Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
8. Bocoș, M. (2005), *Teoria și practica cercetării pedagogice*, ed. a III-a, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
9. Cerghit, I. (2007), *Metode de învățământ*, ed. a IV-a, Ed. Polirom, Iași
10. Cerghit, I. (2002), *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, Ed. Aramis, București
11. Cerghit, I., Vlăsceanu, L. (coord.) (1998), *Curs de pedagogie*, Tipografia Universității din București
12. Cerghit, I., Neacșu, I., Negreț, I., Pânișoară, I.O. (2001), *Prelegeri pedagogice*, Ed. Polirom, Iași
13. Chiș, V. (2005), *Pedagogia contemporană – pedagogia pentru competențe*, Ed. Cărții de Știință, Cluj-Napoca
14. Cojocariu, M.V. (2004), *Teoria și metodologia instruirii*, EDP, București
15. Cojocariu, M.V. (2003), *Educație pentru schimbare și creativitate*, EDP, București
16. Cozma, T. (2002), *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*, Ed. Polirom, Iași
17. Cozma, T. (2002), *Introducere în pedagogie*, Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași

18. Cosmovici, A., Iacob, L. (coord.) (1998), Psihologie școlară, Ed. Polirom, Iași
19. Crețu, C. (1998), Curriculum diferențiat, Ed. Polirom, Iași
20. Crețu, C. (2000), Teoria curriculumului și conținuturile educației, Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași
21. Cristea, S. (coord.) (2006), Curriculum pedagogic, EDP, București
22. Cristea, S. (1998), Dicționar de termeni pedagogici, EDP, București
- Crîșan, A. (coord.) (1996), Curriculum școlar. Ghid metodologic, MEdC, ISE, București
23. Cucos, C. (2006), Informatizarea în educație, Ed. Polirom, 2006
24. Cucos, C. (1998/2005) Psihopedagogie pentru examenul de definitivare și grade Didactice, Ed. Polirom, Iași
25. Cucos, C. (2002), Pedagogie, ed. a II-a, Ed. Polirom, Iași
26. Dragu, A. (1996), Structura personalității profesorului, EDP, București
27. Dumitru, I. (2000), Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă, Ed. Universității de Vest, Timișoara
28. Ezechil, L. (2002), Comunicarea educațională în context școlar, EDP București
29. Ionescu, M., Chiș, V. (2001), Pedagogie. Suporturi pentru formarea profesorului, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
30. Ionescu, M., Radu, I. (coord.) (2001), Didactica modernă, Ed. Dacia, Cluj-Napoca
31. Ionescu, M. (2005), Instrucție și educație, Vasile Goldiș University Press, Arad
32. Ionel, V. (2004), Fundamentele pedagogiei, Ed. Universitaria, Craiova
33. Ionel, V. (2002), Pedagogia situațiilor educative, Ed. Polirom, Iași
34. Iucu, R. B. (2004), Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii, Ed. Humanis Educațional, București
35. Iucu, R. B. (2001), Instruirea școlară, Perspective teoretice și aplicative, Ed. Polirom, Iași.
36. Iucu, R. B. (2000), Managementul și gestiunea clasei de elevi. Fundamente teoretico-metodologice, Ed. Polirom, Iași
37. Iucu, R. B., Manolescu, M. (2005), Elemente de pedagogie, Ed. Universității din București, Credis
38. Joița, E. (2006), Instruirea constructivistă – o alternativă: fundamente, strategii, Ed. Aramis, București
39. Joița, E. (2005), Strategii constructiviste în formarea inițială a profesorului, Vol. I, Ed. Universitaria, Craiova
40. Joița, E., Ilie, V., Frăsineanu, E. (2007), Formarea pedagogică a profesorului: instrumente de învățare cognitiv-constructivistă, EDP, București
41. Jinga, I., Negreț, I. (2004), Inspectia școlară și desingul instrucțional, Ed. Aramis, București
42. Maciuc, I. (2000), Dimensiuni sociale și aspecte instituționale ale educației, Ed. SITECH, Craiova
43. Manolescu, M. (2006), Evaluarea școlară. Metode, tehnici, instrumente, Ed. Meteor, București
44. Manolescu, M. (2005), Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar. Teorie și practică, Ed. Universității din București, Credis
45. Neacșu, I. (1999), Instruire și învățare, ed. a II-a, EDP, București

46. Neacșu, I. (1990), Metode și tehnici moderne de învățare eficientă, Ed. Militară, București
47. Neacșu, I., Felea, Gh. (coord.) (2004), Asigurarea calității în educație. Valori europene și proiecte românești în domeniul calității în învățământul preuniversitar, Școala Gălățeană, Galați
48. Negreț, I., Pânișoară, I. O. (2005), Știința învățării, Ed. Polirom, Iași
49. Negreț, I. (2004), Didactica Nova, Ed. Aramis, București
50. Nicola, I. (1995), Tratat de pedagogie, EDP, București
51. Niculescu, R.M. (coord.) (2001), Pregătirea inițială, psihologică, pedagogică și metodică a profesorilor, Ed. Universității Transilvania, Brașov
52. Niculescu, R.M. (2000), Teoria și managementul curriculumului, Ed. Universității Transilvania, Brașov.
53. Oprea, C.L. (2003), Pedagogie. Alternative metodologice interactive, Ed. Universității din București
54. Panțuru, S. (2002), Elemente în teoria și metodologia instruirii, Ed. Universității Transilvania, Brașov.
55. Păiși Lăzărescu, M. (2005), Psihologia educației copilului preșcolar și școlar mic, Ed. Paralela 45, Pitești
56. Păun, E. (1998), Școala – abordare sociopedagogică, Ed. Polirom, Iași
57. Păun, E., Potolea, D. (coord.) (2002), Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri educative, Ed. Polirom, Iași
58. Pânișoară, I.O. (2006), Comunicarea eficientă, ed. a III-a, Ed. Polirom, Iași
59. Potolea, D. (1996), Scopuri și obiective ale procesului didactic; în “Sinteze pe teme de didactică modernă” – Culegere (coord. I.T. Radu), Tribuna Învățământului, București
60. Potolea, D. (1999), Profesorul și strategiile de conducere a învățării; în “Structuri, strategii și performanțe în învățământ”, (autori: L. Vlăsceanu, I. Jinga), Ed. Academiei, București
61. Potolea, D., Manolescu, M. (1996), Teoria și metodologia curriculumului, Ed. PIR, MEdC, București
62. Potolea, D., Manolescu, M. (1995), Teoria și practica evaluării educaționale, Ed. PIR, MEdC, București
63. Preda, V. (1985), Strategii de instruire, Cluj-Napoca
64. Radu, I. (1991), Introducere în psihologia contemporană, Ed. Sincron, Cluj-Napoca
65. Radu, I.T., Ezechil, L. (2005), Didactica. Teoria instruirii, Ed. Paralela 45, Pitești
66. Radu, I.T. (1999), Evaluarea în procesul didactic, EDP, București
67. Stan, E. (2006), Managementul clasei, Ed. Aramis, București
68. Stan, E. (2006), Despre pedepse și recompense în educație, Institutul European, Iași
69. Stan, E. (2005), Pedagogie postmodernă, Institutul European, Iași
70. Stoica, A. (coord.) (2001), Evaluarea curentă și examenele, Ghid pentru profesori, Ed. ProGnosis, București
71. Stoica, A., Mihail, R. (2006), Evaluarea educațională. Inovații și perspective, Ed. Humanitas Educațional, București
72. Șoitu, L. (1997), Pedagogia comunicării, EDP, București

73. Toma, St. (1994), Profesorul, factor de decizie, Ed. Tehnică, București
74. Tomșa, Gh. (coord.) (2005), Psihopedagogie preșcolară și școlară, Editat Revista Învățământul Preșcolar, București
75. Tomșa, Gh. (1999), Consilierea în școală, Ed. Casa de Editură și Presă "Viața Românească", București
76. Tudorica, R. (2007), Managementul educației în context european, Ed. Meronia, București
77. Ungureanu, D. (1999), Teoria curriculumului, Ed. Mirton, Timișoara
78. Văideanu, G. (1988), Educația la frontiera dintre milenii, Ed. Politică, București
79. Vlăsceanu, L. Neculau, A., Miroiu, A., Mărginean, I., Potolea, D. (coord.) (2002), Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului preuniversitar. Studiu de impact. Vol I și II, Ed. Polirom, Iași
80. Voiculescu, E. (2001), Factorii subiectivi ai evaluării școlare. Cunoaștere și control, Ed. Aramis, București
81. Voiculescu, F. (2005), Manual de pedagogie contemporană, Partea I, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca
82. Zlate, M. (coord.) (2001), Psihologia la răspântia dintre milenii, Ed. Polirom, Iași
83. ***, Legea Învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare
84. ***, Legea Statutului Personalului Didactic nr. 128/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
85. ***, OECD (2000), Analiza politicilor naționale în domeniul educației (trad.), MEN, București

Bibliografie generală –Traduceri din literatura străină

1. Ausubel, D. P, Robinson, R. (1981), Învățarea școlară. O introducere în psihologia pedagogică, EDP, București
2. Adler, A. (1995), Psihologia copilului greu educabil, Ed. IRI, București
3. Botckin, J, Elmandjira, M, Malița, M. (1981), Orizontul fără limite al învățării, Ed. Politică, București
4. Dave, H.R. (sub red.) (1991), Fundamentele educației permanente, EDP, București
5. Davitz, G., Ball, S., (1978), Psihologia procesului educațional, EDP, București
6. Dellors, J. (coord.) (2000), Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație, Ed. Polirom, Iași
7. Gagne, R. M., Briggs, L. (1977), Principii de design al instruirii, EDP, București
8. Gardner, H. (2006), Inteligențe multiple. Noi orizonturi, Ed. Sigma, București
9. Geissler, E. (1981), Mijloace de educație, EDP, București
10. Goleman, D. (2000), Inteligența emoțională, Ed. Curtea Veche, București
11. Hainaut, L. D'(coord.) (1981), Programe de învățământ și educație permanentă, EDP, București
12. Hayes, N., Orell, S. (1997), Introducere în psihologie, București
13. Kidd, J.R. (1981), Cum învață adulții?, EDP, București
14. Landsheere, G. De (1975), Evaluarea continuă a elevilor și examenele, EDP, București

15. Lowe, H. (1978), Introducerea în psihologia învățării la adulți, EDP, București
16. Monteil, J. M. (1997), Educație și formare, Ed. Polirom, Iași
17. Meyer, G. (2004), De ce și cum evaluăm ?, Ed. Polirom, Iași
18. Peretti, A. De (1996) Educația în schimbare, Ed. Spiru Haret, Iași
19. ***, Agenția Națională SOCRATES (1996), Combaterea eșecului școlar, EDP, București

Bibliografie generală – Literatura străină în limba de origine

1. ***, UE (2006), Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Report 2006. European Commission, Brussels

Webibliografie (Adrese www)